

Nagroda Grand Press za reportaż prasowy w latach 1998–2019

Agata Sztramska

Uniwersytet Gdański, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej
E-mail: agata.sztramska@gmail.com

tutor: dr hab. Magdalena Horodecka, prof. UG

Uniwersytet Gdański, Wydział Filologiczny, Instytut Filologii Polskiej
e-mail: magdalena.horodecka@ug.edu.pl

Słowa kluczowe: reportaż prasowy, Grand Press

Zapoznanie się ze wszystkimi powstającymi tekstami nigdy nie było możliwe, a jeszcze mniej realne wydaje się we współczesnym świecie nadprodukcji. Konkursy, przyznawane nagrody i wyróżnienia stanowią swego rodzaju odpowiedź, z czym warto się zapoznać. Ponadto służą one wyłonieniu najważniejszych czy najwybitniejszych utworów – prozatorskich, poetyckich, filmowych i innych. Zjawisko to można zaobserwować również w świecie dziennikarskim. Warto tu zaznaczyć, że reportaże coraz częściej bywają nominowane lub nagradzane w konkursach literackich, by wspomnieć choćby zbiór tekstów Mariusza Szczygła pod tytułem *Nie ma*, który w 2019 roku otrzymał Nagrodę Literacką „Nike”. Świadczy to o nieustannie wzrastającym znaczeniu reportażu w oczach czytelników, a także o wysokich walorach artystycznych utworów najwybitniejszych polskich reporterów. W artykule chciałabym jednak skoncentrować się na nagrodzie Grand Press, czyli wyróżnieniu przyznawanym najwybitniejszym mate-

riałom dziennikarskim. Pole badawcze zawężam – nie do wspomnianych rozbudowanych publikacji wydawanych w formie książkowej, lecz do o wiele bardziej ograniczonych formalnie reportaży prasowych.

Organizatorem istniejącego od 1997 roku konkursu jest magazyn „Press” – branżowe czasopismo przeznaczone dla dziennikarzy, pracowników reklamy i public relations. Sama redakcja nazywa go „największym prestiżowym konkursem dziennikarskim” (Grand Press)¹. Jego częściami są: nagrody Grand Press, przyznawane w sześciu kategoriach za najlepsze materiały dziennikarskie, oraz konkurs o tytuł Dziennikarza Roku. To drugie wyróżnienie charakteryzuje się tym, że jego laureatów wybierają sami dziennikarze – by zwyciężyć, trzeba otrzymać najwięcej nominacji w redakcjach. Tytuł Dziennikarza Roku przysługuje osobie, która wykazała się szczególnymi osiągnięciami, profesjonalizmem i najwyższymi standardami pracy w mediach oraz przestrzegała zawodowej etyki dziennikarskiej. Oprócz

---

1 Wszystkie przytaczane informacje dotyczące nagrody pochodzą z tego źródła.

nagród głównych Grand Press istnieją także: Grand Press Digital i Grand Press Economy – od 2013 roku – oraz Nagroda im. Bohdana Tomaszewskiego – od 2015 roku – dla dziennikarza sportowego. Nagrodę Grand Press Digital przyznaje się osobie lub redakcji za innowacyjny sposób wykorzystania nowych technologii w pracy dziennikarskiej, natomiast Grand Press Economy – autorowi, za odznaczające się wysoką jakością materiały ekonomiczne.

Nagrody Grand Press przyznaje jury składające się z „doświadczonych ludzi mediów, wybieranych i zapraszanych przez redakcję Press” (Regulamin Konkursu Grand Press, 2019). Oceniając nadesłany materiał, jurorzy kierują się określonymi w regulaminie kryteriami. Zwycięski tekst powinien cechować: wybitne walory warsztatowe, znaczenie materiału dla opinii publicznej, ciekawy i indywidualny charakter materiału oraz zachowanie standardów etycznych dziennikarstwa. Zgłaszane do konkursu teksty są anonimowe – konieczne jest usunięcie nazwiska autora oraz podpisanie go pseudonimem, który zostanie rozszyfrowany po przyznaniu nagrody. Wydaje się więc, że nie ma możliwości, by jurorzy decydowali stronniczo, kierując się na przykład własną sympatią do jednego z dziennikarzy. Kryteria są jednak dość ogólne, przez co nie trudno o subiektywizm – „ciekawy i indywidualny charakter materiału” dla każdego jurora może przejawiać się w inny sposób. Czy jednak w przypadku podobnych konkursów pełny obiektywizm jest osiągalny? Zdaje się, że wypracowanie jednolitego schematu oceniania, który dałoby się przyłożyć do każdego tekstu będącego *de facto* wynikiem działalności twórczej, jest niewykonalne.

Liczbę zgłaszanych materiałów autorstwa jednego dziennikarza ograniczono do trzech. Przesyłając tekst, trzeba ustalić jego gatunek, ponieważ dany materiał

można zgłosić do konkursu wyłącznie w jednej z sześciu kategorii: news, dziennikarstwo śledcze, publicystyka, reportaż, wywiad lub dziennikarstwo specjalistyczne. W latach 1998 i 1999 przyznano jedną nagrodę za reportaż, jednak w roku 2000 wprowadzono trzy podkategorie: reportaż prasowy / internetowy, reportaż radiowy oraz reportaż telewizyjny / wideo (chyba, że jury zrezygnuje z przyznania nagrody ze względu na zbyt niską jakość zgłoszonych materiałów, co kilkakrotnie się zdarzyło). Każda z kategorii została pokrótce scharakteryzowana przez organizatorów konkursu w regulaminie. Najbardziej interesujący nas reportaż:

obejmuje materiały będące autorską opowieścią na temat ludzi i rzeczywistych wydarzeń, których twórca był świadkiem bądź zrekonstruowanych na podstawie researchu, rozmów i obserwacji reportera. Materiał taki wychodzi poza samą informację, jest pogłębiony osobistą refleksją i emocjami autora. W reportażu ważne są zebrane fakty i obserwacje, ale w równym stopniu umiejętność nadania im formy, budowania nastroju – czyli język i styl, a w przypadku materiałów telewizyjnych/wideo/radiowych odpowiednio: obraz, dźwięk, montaż (Regulamin Konkursu Grand Press, 2019).

W tej krótkiej charakterystyce uwidoczniają się założenia genologiczne spotykane także w literaturze przedmiotu. Reportaż jako gatunek niefikcyjalny wychodzi poza czyste sprawozdanie, „chce być też interpretacją, dawać obraz rzeczywistości” (Ziątek, 1999). Stanowisko to dzielą zresztą sami reporterzy, przyznając, że ich opowieści – mimo że oparte wyłącznie na prawdziwych wydarzeniach – są subiektywne (Czapliński, 2019). Można więc powiedzieć, że na reportaż składają się dwie warstwy: obiektywna i subiektywna. Pierwszą stanowią wydarzenia, których autorzy nie wymy-

ślają, lecz przytaczają na podstawie relacji rozmówców, zgromadzonej dokumentacji czy innych sposobów dotarcia do faktów. Oczywiście informacje uzyskane od świadków, szczególnie odwołujące się do odległej przeszłości, mogą być zatarte. Sama relacja jest subiektywna, zawiera się w tym jednak prawda o doświadczeniu jednostki. Subiektywność reportażu przejawia się również w autorskiej interpretacji wydarzeń, sposobie ich opisu i doborze elementów – nie każdy fakt i nie każda relacja przywołane przez rozmówcę lub odnalezione w dokumentacji znajdują się w ostatecznej wersji tekstu. Opisane przeżycia w zależności od ich interpretatora mogą prowadzić do różnych wniosków: mogą uogólniać doświadczenia i odkrywać powszechne prawdy lub pozostawać na poziomie dosłowności.

Laureaci Grand Press w kategorii: reportaż prasowy

Na przestrzeni ponad dwudziestu lat nagrody Grand Press w kategorii reportażu rzadko przyznawano kilkakrotnie temu samemu autorowi. Jury dwukrotnie nagrodziło Jacka Hugo-Badera: w 1999 roku za *Magazyn pomocy naukowych* oraz w 2003 roku za *Chłopców z motylkami*. Dwukrotną laureatką została również Anna Śmigulec: otrzymała Grand Press w 2014 roku za Głupią sprawę i dwa lata później za *Wojny Galiny*. Angelika Kuźniak po raz pierwszy odebrała wyróżnienie w 2004 roku wraz z Włodzimierzem Nowakiem, jako współautorka *Mojego warszawskiego szaleństwa*, natomiast w 2008 roku otrzymała je za samodzielnie napisany reportaż *Zabijali we mnie Heidi*. Mimo braku wyraźnej tendencji do nagradzania jednego autora, nie sposób nie zauważyć, że Grand Press otrzymują prawie wyłącznie reporterzy „Gazety Wyborczej”. Rysuje się to więc kontrastowo na tle stanowiska Przemysława Czaplińskiego, który uważa, że w XXI wieku pozycja reportażu nie zależy już od kilku gazet czy

nazwisk – w przeciwieństwie do schyłku XX wieku, w którym podobny stan rzeczy jeszcze się utrzymywał. Badacz upatruje przyczyn tego zjawiska w kryzysie reportażu prasowego, który nastąpił w późnych latach 90. XX wieku. Reporterzy, nie mogąc publikować w prasie, zaczęli pisać książki. Czapliński zwraca uwagę również na niezwykle dynamiczny rozwój instytucji związanych z reportażem w pierwszej dekadzie XXI wieku (Czapliński, 2019).

W 2001 roku Wydawnictwo Czarne utworzyło powszechnie cenioną dziś serię „Reportaż”, a w Instytucie Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego powstało Laboratorium Reportażu Marka Millera. Rok później „Gazeta Wyborcza” utworzyła cotygodniowy dodatek „Duży Format. Magazyn Reporterów”. W 2003 roku powstał Międzynarodowy Festiwal Sztuki Reportażu Camera Obscura – festiwal filmów dokumentalnych i reportażu. W kolejnym roku Wydawnictwo W.A.B., dotąd wydające teksty z zakresu prozy polskiej, eseistyki i filozofii, utworzyło serię reporterską. W kolejnych latach podobne serie powstały w wydawnictwach Znak oraz Sic!. Za kulminację tych procesów Czapliński uważa założenie Instytutu Reportażu. Powstał on w 2010 roku w Warszawie z inicjatywy czołowych polskich reporterów: Wojciecha Tochmana, Mariusza Szczygła i Pawła Goźlińskiego. Przy Instytucie powstały: Szkoła Reportażu, wydawnictwo „Dowody na Istnienie” oraz dystrybuująca reportaże księgarnia-kawiarnia „Wrzenie Świata”. W tym samym roku ustanowiono Nagrodę im. Ryszarda Kapuścińskiego, a także po raz pierwszy odbył się festiwal „Warszawa bez fikcji”. Mimo mnogości wydawnictw zajmujących się reportażem, wciąż pozostało miejsce dla innych – badacz wymienia choćby wydany w Świecie Książki kontrowersyjny tekst Artura Domosławskiego *Kapuściński non-fiction* (Czapliński, 2019).

Należy zauważyć, że zjawiska, o których pisze Czaplński, właściwie nie dotyczą reportażu prasowego. „Duży Format” publikuje teksty kilkustronicowe, o niewielkiej objętości, w odróżnieniu od przywoływanych pozycji książkowych. Powstanie wielu serii reporterskich z pewnością silnie wpłynęło na kształt polskiego rynku wydawniczego. Można tu jednak zapytać o reportaż prasowy – czy nadal pozostaje on w fazie kryzysu? Czaplński tego tematu nie porusza. Jego stanowisko wskazujące na brak monopolizacji rynku reporterskiego znajduje potwierdzenie w różnorodności autorów nagradzanych Grand Press. Trudno jednak zgodzić się z nim, jeśli chodzi o mnogość znaczących czasopism. W ciągu ponad dwudziestu lat nagrodę jedynie dwukrotnie otrzymał reporter niezwiązany z „Gazetą Wyborczą”: w 2007 roku przyznano ją Edycie Gietce – reporterce „Polityki”, a w 2010 roku Annie Szulc – reporterce „Przekroju”. Ponad $\frac{3}{4}$ (13 z 17) nagrodzonych od 2002 roku tekstów opublikowano w „Dużym Formacie”. Wydaje się więc, że „Gazeta Wyborcza” ma monopol na jakościowy reportaż prasowy.

Próba charakterystyki nagrodzonych reportaży prasowych

Całościowa charakterystyka tak zróżnicowanego materiału wydaje się niemożliwa. Nie sposób przejrzeć usystematyzować około trzydziestu tekstów dwudziestu trzech różnych autorów, dlatego ich opis będzie bardzo ogólny. Podzielę reportaże na krajowe i zagraniczne, a także odwołujące się do przeszłości lub skupiające się na teraźniejszości. Niektóre teksty nie będą mieściły się nawet w tych granicach, ponieważ czasem problematyka zazębia się, a szeroka analiza określonego problemu sprawia, że pojawia się kilka perspektyw. Efekty próby takiej segregacji materiału badawczego przedstawia zamieszczona poniżej tabela (Tab. 1).

Jak można zauważyć, nagrodzone reportaże z reguły skupiają się wokół problematyki krajowej. Zaledwie pięć tekstów opisuje tematykę zagraniczną. Dwa z nich odwołują się do problemów współczesnych: *Dzieci ukryte przed baronową* Anny Fostakowskiej (2002) to reportaż o rumuńskich dzieciach, które uciekają z domów rodzinnych do Bukaresztu w poszukiwaniu lepszego życia, a kończą na ulicy, gdzie utrzymują się z żebrów, kradzieży lub prostytucji. Natomiast cykl reportaży Włodzimierza Kalickiego (1998) przedstawia życie codzienne Chińczyków. Jeden z dwóch tekstów dotyczących przeszłości – *Jesteś nr. 71* Bartosza T. Wileńskiego (2013) – opowiada o przemocy powszechnie występującej w austriackich sierocińcach w latach powojennych, której sprawcami byli niemający odpowiednich kwalifikacji wychowawcy, w trakcie wojny często związani z hitlerowskimi organizacjami.

Reportaż *Zabijali we mnie Heidi* Angieli Kuźniak (2008) przedstawia system dopingu w sporcie w NRD. Tekstem, który wymyka się systematyce pod względem relacji czasowej jest *Magazyn pomocy naukowych* Jacka Hugo-Badera (1999). Reporter pisze o próbach jądrowych wykonywanych przez ZSRR na terenie obecnego Kazachstanu, ale też poświęca wiele miejsca ich konsekwencjom, które mieszkańcy tego rejonu ponoszą do dziś. Są to na przykład choroby nowotworowe wywołane wysokim skażeniem.

Tab. 1. Podział tematyczny reportaży prasowych nagrodzonych w latach 1998–2019

	krajowe	zagraniczne	między krajowym, a zagranicznym
teraźniejszość	<ol style="list-style-type: none"> 1. K. Włodkowska, <i>Dom zły</i> (2017) 2. J. Kopińska, <i>Oddział chorych ze strachu</i> (2015) 3. A. Śmigulec, <i>Głupia sprawa</i> (2014) 4. U. Jabłońska, <i>Jajeczkami się podzielę</i> (2012) 5. I. Michalewicz, <i>Jolanta i ogień</i> (2011) 6. A. Szulc, <i>Falszerz od aniołów</i> (2010) 7. E. Gietka, <i>Mały szuka nieba</i> (2007) 8. J. Wojciechowska, <i>500 euro za ciało, które zje kilogram</i> (2006) 9. M. Grochowska, <i>Lewa strona gobelinu</i> (2005) 10. J. Hugo-Bader, <i>Chłopcy z motylkami</i> (2003) 11. A. Fostakowska, <i>W norze</i> (2002) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fostakowska, <i>Dzieci ukryte przed baronową</i> (2002) 2. W. Kalicki, cykl reportaży z Chin (1998) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Śmigulec, <i>Wojny Galiny</i> (2016) 2. M. Fabjański, <i>Zły dotyk</i> (2000)
przeszość	<ol style="list-style-type: none"> 1. B. Aksamit, <i>Sekret świętej Brygidy</i> (2019) 2. A. Bikont (2001), <i>Mieli wódkę, broń i nienawiść; My z Jedwabnego; Proszę tu więcej nie przychodzić</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. B. T. Wieliński, <i>Jesteś nr. 71</i> (2013) 2. A. Kuźniak, <i>Zabijali we mnie Heidi</i>, (2008) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. E. Winnicka, C. Łazarzewicz, <i>Zbrodnia na skrzyżowaniu w Jičynie</i> (2018) 2. A. Kuźniak i W. Nowak, <i>Mój warszawski szal</i> (2004)
między przeszłością, a teraźniejszością		<ol style="list-style-type: none"> 1. J. Hugo-Bader, <i>Magazyn pomocy naukowych</i> (1999) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. P. Głuchowski, M. Kowalski, <i>Ukochany syn Wielkiego Wodza</i> (2009)

Spośród reportaży krajowych wyraża na większość koncentruje się na problemach współczesnych. Do przeszłości odwołuje się tryptyk Anny Bikont (2001) o trudnym dziedzictwie mieszkańców podlaskich wiosek, w których w trakcie wojny dokonano mordów na Żydach. Sekret św. Brygidy Bożeny Aksamit (2019) można uznać za tekst odnoszący się do przeszłości ze względu na to, że jego bohater nie żyje, a w konstrukcji reportażu ważną rolę odgrywa swoiste miejsce pamięci – pomnik Henryka Jankowskiego. To jego widok sprowokował ofiarę księdza do zrelacjonowania swoich doświadczeń. Ustalenie to ma jednak charakter umowny, ponieważ problem pedofilii w kościele i licznych nadużyć księży jest wciąż aktualny i żywo dyskutowany.

Wśród tekstów skupiających się na problemach współczesnych można dostrzec kilka tendencji, jednak nie sposób każdy tekst przyporządkować tylko do jednej z nich, ponieważ reportaże często poruszają kilka istotnych problemów. *Dom zły* Katarzyny Włodkowskiej (2017), *Oddział chorych ze strachu* Justyny Kopyńskiej (2015) oraz *Chłopcy z motylkami* Jacka Hugo-Badera (2003) zasadniczo opisują przemoc oraz traumę przeżywaną przez jej ofiary, ale jednocześnie – co być może ważniejsze – podejmują te tematy dlatego, że sprawcy pozostali bezkarni. Obok problemu przemocy wskazują więc na nieudolność wymiaru sprawiedliwości, który nie każe sprawców, lecz umożliwia im dalsze wyrządzanie krzywdy. O niesprawności sądownictwa traktuje również *Głupia sprawa* Anny Śmigulec (2014) opisująca sytuację niesłusznie skazanego mężczyzny oraz konsekwencje jego dwunastoletniej odsiadki w więzieniu. Z kolei *Chłopcy z motylkami* bardziej niż na przemocy skupiają się na świecie młodych przestępców, a reporter próbuje na własną rękę dotrzeć do przyczyn ich zachowania, przeprowadzając ankiety w poprawczaku, wśród więźniów i w szkole.

Jolanta i ogień Izy Michalewicz (2011), *500 euro za ciało, które zje kilogram* Joanny Wojciechowskiej (2006) oraz *W norze* Anny Fostakowskiej (2002) opisują sytuacje nisko sytuowanych osób. Bohaterka reportażu Michalewicz walczy z nowym właścicielem kamienicy o możliwość dalszego wynajmu mieszkania, które dotąd zajmowała. Brak jakiegokolwiek pomocy w znalezieniu środków do życia doprowadza do jej śmierci – prawdopodobnie samobójczej. Tekst wskazuje również na chaos prawny wywołany zmianami powojennymi, a później próbą przywrócenia poprzedniego stanu już po roku 1989. Reportaż Wojciechowskiej opisuje z kolei grupę osób niemających pieniędzy ani pracy, skuszonych możliwością wyjazdu za granicę i – jak się im obiecuje – łatwego zarobku, nieświadomych ryzyka połykania dużej liczby woreczków z kokainą. Bohaterami *W norze* są natomiast mieszkańcy Wałbrzycha, którzy po zamknięciu kopalni stracili pracę. Z tego powodu jedyną możliwością zarobku staje się dla nich nielegalne wydobywanie węgla w bardzo niebezpiecznych warunkach. Wszystkie trzy reportaże opowiadają o ludziach wykluczonych, pozostawionych samym sobie lub – jak w przypadku tekstu Wojciechowskiej – dających się przekonać do pracy dla przemytników z powodu perspektywy łatwego zarobku.

Pozostałe cztery reportaże trudno uszeregować w grupę mającą wspólny mianownik. W tekście *Mały szuka nieba* Edyta Gietka (2007) opowiada o codzienności liliputów i trudnościach, z którymi muszą mierzyć się każdego dnia. Magdalena Grochowska w *Lewej stronie gobelinu* (2005) dostrzega starość, wiążące się z nią ograniczenia oraz zmieniający się do niej stosunek. Można tu zauważyć pewne podobieństwo do grupy opisanej w poprzednim akapicie – teksty Gietki i Grochowskiej dają głos osobom na co dzień go niemającym. *Jajeczkami się podzielę* Urszuli Jabłońskiej (2012) re-

lacjonuje historię Dominiki, która zdecydowała się oddać nieznaną kobiecie komórkę jajową. Reporterka skupia się na uprzedzeniach społecznych związanych ze sferą rozrodczości i niewiele mówi o samej donacji – jak gdyby przedstawiała perspektywę niczego nieświadomej bohaterki. Zabieg może wzbudzać kontrowersje (Griffin), dlatego zdaje się, że ważniejsze byłoby opisanie jego przebiegu oraz wskazanie konsekwencji, jednak Jabłońska się tego nie podejmuje. Czwarty tekst – *Fałszerz od aniołów* Anny Szulc (2010) opowiada z kolei historię mężczyzny niemal idealnie fałszującego pięciopięćdziesiątki. Reportaż ten mógłby znaleźć się w gronie tekstów, które skupiały się na charakterystyce jednostki – podobny sposób ujęcia problemu kilkakrotnie się powtórzył.

Mimo zastosowania tak szerokich kategorii, niektóre reportaże wciąż wymykają się systematyzacji. Kilka tekstów łączy problematykę krajową i zagraniczną (być może tryptyk Bikont również powinien znaleźć się w tej grupie?). *Wojny Galiny* Anny Śmigulec (2006) opowiada historię Ukrainki, która wraz z przegarniętymi dziećmi uciekła z Krymu do Polski z powodu wojny z Rosją. Jej losy w Polsce w dużej mierze wynikają ze sposobu funkcjonowania polskich urzędów oraz podejścia do imigrantów i uchodźców. Z kolei *Zły dotyk* Marcina Fabjańskiego (2000) opisuje sytuację Polaka niesłusznie skazanego na trzydzieści lat więzienia w Stanach Zjednoczonych. Oprócz tego reporter dociera do informacji o amerykańskiej Służbie Ochrony Dziecka i dowiadyuje się, że jej przedstawiciele nie tylko często dopuszczają się nadużyć, ale wielokrotnie nie mają odpowiedniego przeszkolenia do wykonywania podobnej pracy. *Mój warszawski szaf* Włodzimierza Nowaka i Angeliki Kuźniak (2004) jest opowieścią Belga walczącego w powstaniu warszawskim po stronie niemieckiej. Dzięki oddaniu mu głosu,

reporterzy umożliwiają spojrzenie na powstanie z nowej perspektywy i spisują świadectwo uwikłanego w problematykę polską cudzoziemca. *Zbrodnia na skrzyżowaniu w Jičynie* Ewy Winnickiej i Cezarego Łazarewicza (2018) wyraźnie łączy problematykę krajową z zagraniczną – opowiada o zbrodni popełnionej przez Polaka w Czechach w trakcie inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację w roku 1968.

Najtrudniejszym do systematyzacji reportażem jest *Ukochany syn wielkiego wodza* Piotra Głuchowskiego i Marcina Kowalskiego (2009). Znaczącą część tekstu zajmuje opowieść o Korei Północnej, jej pierwszym przywódcy – Kim Ir Senie – oraz jego rodzinie. Wydaje się jednak, że pretekstem do opisanie historii Kim Pyong Ila była nie tylko niepewna ówczesnie sytuacja w Korei, ale również to, że przebywał on wówczas w Polsce jako północnokoreański ambasador. W reportażu występują zresztą wątki łączące Koreę z Polską, jak na przykład przywitanie Kim Pyong Ila w 1984 roku przez I sekretarza PZPR – Wojciecha Jaruzelskiego. Komunistyczny kontekst wskazuje na podobieństwa między Polską i Koreą Północną. Mimo że znacząca część reportażu dotyczy sytuacji zagranicznej, nawiązuje on również do Polski, tak samo jak łączy przeszłość z teraźniejszością poprzez zagłębianie się w historię, by podjąć próbę objaśnienia sytuacji współczesnej.

Obraz świata wyłaniający się z reportaży prasowych nagrodzonych Grand Press jest przerażający. Teksty w dużej mierze traktują o niesprawności systemu sprawiedliwości, lukach prawnych, przemocy, doświadczeniach traumatycznych czy sytuacji osób, którymi nikt się nie interesuje. Bardzo trudno doszukać się reportażu o dobru, choć być może należy za taki uznać *Jajeczkami się podzielę* Urszuli Jabłońskiej. Podejmowane tematy z pewnością są ważne dla opinii publicznej. Niekwestionowanym wspólnym

mianownikiem nagrodzonych reportaży jest zaangażowanie w problematykę społeczną. W trakcie analizy tematycznej ujawnia się potencjał reportażu jako interwencji, charakterystyczny zresztą dla mediów w ogóle, które przez naświetlenie danej sprawy mogą doprowadzić do podjęcia zaniechanych wcześniej działań. Na tym tle wyróżnia się *Falszerz od aniołów* będący opowieścią o wybitnej jednostce. Wydaje się więc, że ambicją współczesnego reportażu, obok interwencji i odkrywania trudnych kart historii, może być również opowieść o kimś niezwykłym lub o doświadczeniu nieznanym opinii publicznej – jak w przypadku wspomnianego tekstu Jabłońskiej.

Literatura:

- Aksamit, B., 2019. Sekret świętej Brygidy, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,24228640,sekret-swiatej-brygidy-dlaczego-kosciol-pozwalal-księdzu-jankowskiemu.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Bikont, A., 2001a. Mieli wódkę, broń i nienawiść, *Gazeta Wyborcza*, [online] http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1455016,20010616RP-DGW,MIELI_WODKE_BRON_I_NIENAWISC,.html [dostęp: 15.05.2020].
- Bikont A., 2001b. My z Jedwabnego, *Gazeta Wyborcza*, [online], http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1391426,20010405RP-DGW,My_z_Jedwabnego,.html [dostęp: 15.05.2020].
- Bikont A., 2001c. Proszę tu więcej nie przychodzić, *Gazeta Wyborcza*, [online], http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1387586,20010331RP-DGW,Prosze_tu_wiecej_nie_przychodzic,.html [dostęp: 15.05.2020].
- Czapliński, P., 2019. Gatunek orientacyjny. Reportaż polski na przełomie XX i XXI wieku, *Teksty Drugie*, 29 (6), 19-41. DOI: 10.18318/td.2019.6.2.
- Fabjański, M., 2000. Zły dotyk, *Gazeta Wyborcza*, [online], http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1174115,20000805RP-DGW,Zly_dotyk,.html [dostęp: 9.07.2020].
- Fostakowska, A., 2002a. Dzieci ukryte przed baronową, *Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,647565.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Fostakowska, A., 2002b. W norze, *Gazeta Wyborcza*, [online], http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,1759820,20020523RP-DGW_D,W_NORZE,.html [dostęp: 13.07.2020].
- Gietka, E., 2007. Mały szuka nieba, *Polityka*, [online], <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/239642,1,zycie-liliputa.read> [dostęp: 22.04.2020].
- Głuchowski, P., Kowalski, M., 2009. Ukochany syn Wielkiego Wodza, *Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,6096070,-Sekretne_zycie_syna_Wielkiego_Wodzaw_Warszawie.html [dostęp: 22.04.2020].
- Grand Press, [online], <https://grandpress.press.pl/grandpress/> [dostęp: 16.07.2020].
- Griffin, J., *The cost of life* [online], <http://costoflife.heraldtribune.com/> [dostęp: 17.06.2021].
- Grochowska, M., 2005. Lewa strona gobelinu, *Gazeta Wyborcza*, [online], http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,4428539,20050723RP-DGW,Lewa_strona_gobelinu,.html [dostęp: 9.07.2020].
- Hugo-Bader, J., 1999. Magazyn pomocy naukowych, *Gazeta Wyborcza*, [online], http://www.archiwum.wyborcza.pl/Archiwum/1,0,685499,19990312RP-DGW_D,MAGAZYN_POMOCY_NAUKOWYCH,.html [dostęp: 9.07.2020].

- Hugo-Bader, J., 2003. Chłopcy z motylkami, *Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,12703195,Chlopcy_z_motylkami.html [dostęp: 22.04.2020].
- Jabłońska, U., 2012. Jajeczkami się podzielę, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,10778340,Jajeczkami_sie_podziele.html [dostęp: 22.04.2020].
- Kopińska, J., 2015. Oddział chorych ze strachu, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/1,75398,18408075,oddzial-chorych-ze-strachu.html> [dostęp: 9.07.2020].
- Kuźniak, A., 2008. Zabijali we mnie Heidi, *Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,4797945.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Kuźniak, A., Nowak, W., 2004. Mój warszawski szal, *Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/magazyn/1,124059,14366798,Moj_warszawski_szal.html [dostęp: 22.04.2020].
- Michalewicz, I., 2011. Jolanta i Ogień, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,9500936,Jolanta_i_ogien.html [dostęp: 22.04.2020].
- Regulamin Konkursu Grand Press, 2019. [online], <https://grandpress.press.pl/regulamin-konkursu-grandpress-2019/> [dostęp: 16.07.2020].
- Szulc, A., 2010. Falszerz od aniołów, *Przekrój*, [online], <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/publication?id=98646&tab=3> [dostęp: 22.04.2020].
- Śmigulec, A., 2014. Głupia sprawa, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,15840622,Glupia_sprawa.html [dostęp: 22.04.2020].
- Śmigulec, A., 2016. Wojny Galiny, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,19387935,-galina-z-dziecmi-uciekla-z-krymu-w-szczecinie-znalazla-dom.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Wielński, B., T., 2013. Jesteś nr 71, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], https://wyborcza.pl/duzyformat/1,127290,14250158,Jestes_nr_71.html [dostęp: 22.04.2020].
- Winnicka, E., Łazarewicz, C., 2018. Zbrodnia na skrzyżowaniu w Jićinie, *Ale Historia – Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/alehistoria/7,121681,23791562,jak-zabito-praska-wiosne-polska-zbrodnia-na-skrzyzowaniu-w.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Włodkowska, K., 2017. Dom zły, *Duży Format – Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,21964507,maz-wiezi-l-ewe-w-piwnicy-bil-gwalcil-i-glodzi-l-prokuratura.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Wojciechowska, J., 2006. 500 euro za ciało, które zje kilogram, *Gazeta Wyborcza*, [online], <https://wyborcza.pl/1,75248,3326389.html> [dostęp: 22.04.2020].
- Ziątek, Z., 1999. *Wiek dokumentu. Interpretacje dokumentarne w polskiej prozie współczesnej*, Warszawa, Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich PAN.

Notka o Autorce: Agata Sztramska ukończyła Filologię polską I i II stopnia na Uniwersytecie Gdańskim. Badanie reportaży nagrodzonych Grand Press stanowiło znaczącą część jej pracy magisterskiej poświęconej analizie wybranych tekstów z perspektywy studiów nad traumą.